

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Ketvirto veiksmo solo partija arba Opera šešioms veikėjams

2013-06-03

ŽURNALAS: Muzikos Barai

TEMA: Muzika

AUTORIUS: Gabrielė Sližytė

DATA: 2013-06

Ketvirto veiksmo solo partija arba Opera šešioms veikėjams

Gabrielė Sližytė

Gavusi pasiūlymą stebėti Amilcare'o Ponchielli operos „Džokonda“ („La Giaconda“) *pré-générale* Bastilijos operoje (Opéra Bastille), negalvodama sutikau. Juolab kad pagrindinį Džokondos vaidmenį atlieka Violeta Urmana! Gyvenant Lietuvoje niekuomet neteko būti solistės koncerte. Viena iš priežasčių? Bilietai į jos pasirodymus visuomet būdavo labai brangūs, be to, jų greitai nebelikdavo. Matyt, man tiesiog reikėjo išvažiuoti gyventi į Paryžių, kad atsirastų galimybė būnant taip toli nuo namų išgirsti vieną garsiausių pasaulyje lietuvių.

Amilcare'as Ponchielli lietuviams turėtų būti artimas (bet ar pažįstamas?), nes 1874 metais Milano operos teatre „La Scala“ buvo pastatyta kompozitoriaus opera „Lietuviai“ pagal Adomo Mickevičiaus tekstą. Ji 1991 ir 2009 metais buvo pastatyta ir Vilniuje bei Trakuose.

Kompozitorius gyveno ir kūrė tuo pačiu metu kaip ir vienas garsiausių operų autorių G. Verdi. Reikia tik įsivaizduoti, kaip nelengva buvo A. Ponchielli rasti savo vietą muzikos pasaulyje, gyvenant maestro šešėlyje. Neįvertintas talentas ar nieko naujo nesakanti muzikinė kalba? Ir iš tiesų, klausantis „Džokondos“, nenorom pagalvoji: „Jau esu tai kažkur girdėjusi“. Nors tam tikros dramos detalės, orkestruotė bei baletų panaudojimas verčia atsiimti savo žodžius. Net ir praėjus tiek daug metų, garsiuosiuose pasaulio teatruose statomos A. Ponchielli operos leidžia nepamiršti kompozitoriaus vardo, o kitiems padeda jį atrasti. Bet apie viską nuo pradžių.

Prieš įeinant į Didžiosios prancūzų revoliucijos metu sugriauto kalėjimo vietoje 1989 metais pastatytą šiuolaikinę visų meno mūzų buveinę, uždaviau sau klausimą: ką

išvysiu? Kokios bus dekoracijos? Kaip bus išnaudojama scenos erdvė? Ir svarbiausia – kokią išpūdį padarys operos vaidmenų atlikimas?

Scenoje paprastas ir nerėžiantis akies Venecijos vaizdas – kanalai, kuriuose plaukioja laivai, tiltų reprodukcijos. Nėra pieštų dekoracijų. Daugelyje Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro spektaklių teko matyti naudojamas tas pačias dekoracijas. Deja, kartais ir naiviai perteikiamą siužetą jose. Čia džiugu nematyti tipiškų vaizdinių – Šv. Morkaus katedros ar balandžių. Piero Luigi Pizzi scenografija primena didingus R. Wagnerio operų pastatymus, nuostabios masinės scenos ir baletas. Reikia pabrėžti, kad XIX a. operoje šokis yra netikėtas sprendimas. Beje, viena žinomiausių operos melodijų, garsusis „Valandų šokis“, skamba būtent baleto scenoje. Vėliau ši muzika buvo panaudota (bei šiek tiek subanalinta) viename Walto Disney'aus filmų.

Ar 2013 metų „Džokondos“ pastatymas Bastilijos operoje – įvykis Paryžiaus kultūriniame gyvenime? Greičiausiai taip, jau vien dėl to, kad gausiai susirinkusi publika klausosi visoje Europoje ir pasaulyje žinomų solistų – Violetos Urmanos, Marcelo Alvarezo, Claudio Sgueros bei kitų (beje, be Nacionalinės Paryžiaus operos orkestro ir choro, scenoje daugiau nepasirodys nė vienas prancūzas), kurie yra gerai pažįstami klausytojams.

Kalbant apie Džokondos muzikinę charakteristiką, reiktų pasidalinti išpūdžiu, kurį patyriau pirmą kartą išklausiusi operą nuo pradžios iki galo. Tik paskutiniame, ketvirtajame, veiksmo iš tiesų atsiskleidė operos pavadinimo esmė. Įdomus kompozitoriaus sprendimas Džokondos likimą perteikti per kitus operos veikėjus. Jos gyvenimas tiesiog atiduodamas į jų rankas... Stiprus ir sukrečiantis siužetas visos operos metu telkė dėmesį į šešių pagrindinių veikėjų vidinius išgyvenimus ir dramas, vykstančias XVII a. Venecijoje, kurių metu „dužo širdys ir likimai“. Na taip, savaime suprantama, patekęs į meilės trikampį Venecijoje, „sausas“ neliksi.

Dirigentas Danielis Orenas, valdydamas visą muzikos tėkmę, per dažnai nestabdė atlikėjų ir leido jiems įsijausti į vaidmenis. Reikia pripažinti, kad klausantis nuostabaus Violetos Urmanos balso, norėjosi šaukti „bravo“ ir dar kartą išklausyti jau girdėtą ariją. Pirmajame ir antrajame operos veiksmo Džokondos, pagrindinės herojės, įsiliejimas į veiksmą geriausiai būtų nusakomas žodžiu – stebėtoja. O klausantis operos finalo atrodo, kad jį kompozitorius sukūrė tik dėl Džokondos solo. Išties įdomi opera, turinti visus melodramos elementus: meilė ir valdžia, išdavystė, pasiaukojimas ir kerštas.

Pabaigoje buvo smagu stebėti solistų, choro bei šokėjų kitą ne mažiau svarbią repeticijos dalį – nusilenkimus. Juk reikia mokėti deramai padėkoti publikai už ovacijas. Kaip sakoma, veiksmas vyksta, visi pasiruošę, o dabar galima pradėti spektaklį. Sėkmingos premjeros!